

Toomas Tõnise
EOK peasekretär

SPORDISEADUS

+

+

SISUKORD

+	SPORDISEADUS	3
---	--------------------	---

+

+

SPORDISEADUS

Tähtis on aru saada, milliseid spordiliikumise tahke reguleeritakse:

- spordiseadusega
- teiste seaduste ja õigusaktidega
- spordiorganisatsioonides kehtivate traditsioonide ja kokkulepetega
- vaba turu reeglitega

ja millised tahud ei vajagi reguleerimist

Vaba spordiliikumise taastamise perioodil (1980-ndate lõpp ja 1990-ndad) omistati spordiseadusele suurt tähelepanu. Paljudel oli veendumus, et spordiseadusega on võimalik kõrvaldada kõik spordi arengut takistav ja luua tänu sellele eriseadusele ka eritingimused. Seaduse vastuvõtmisest kujunes ka prestiiži küsimus. Arvati, et valdkond, millel puudub oma seadus, ei olegi riigi seisukohalt tähtis!

Spordiseaduse teemadel arutati Eesti Spordi Kongressidel 1989., 1993/1994. ja 1998. aastal.

[Spordiseadus](#) võeti Riigikogus vastu 15.06.1998.a. ja see redaktsioon kehtis kuni 31.12.2005.a.

Nn. „Uus spordiseadus“ võeti Riigikogus vastu 06.04.2005.a., sellesse on tehtud muudatusi ja see redaktsioon kehtib.

Spordiorganisatsioon ja spordikorraldus on üldreeglina vastavuses riigis kehtiva majanduspoliitika ja üldise tsentraliseerituse ja reguleerituse tasemega, ehk kui majanduspoliitika on liberaalne ega ole

Spordiseaduse uus redaktsiooni võeti Riigikogus vastu 06.04.2005

riigi poolt ülereguleeritud ega tsentraliseeritud, on ka spordipoliitika suunatud iseorganiseerumisele, riigi mittesekumisele protsessi vaid soodsa keskkonna, tingimuste ning eelduste loomisele.

Spordiliikumine Eestis ei ole riigi poolt ülereguleeritud. Tugev regulatsioon polegi tarvilik seal, kus organisatsioonide ja üksikisikute käitumist reguleerivad traditsioonid, kokkulepped ehk mängureeglid ja vabalt ning loomulikult toimiv turg. Küll on aga ka suure iseregulatsiooniga valdkonnas tahud, mis on riigivõimu poolt reguleeritud seaduste ja/või teiste õigusaktidega, kui nende tähtsus ja mõju väljapoole oma valdkonda on oluline, kui need puudutavad inimeste tervist ja ohutust või kui riik soovib luua väärtushinnanguid, väärtustada saavutuslikkust.

Need seisukohad olid aluseks, kui töötati välja 2005. aastal vastuvõetud spordiseadust.

+ Siinkohal on esitame olulisemad sätted kehtiva spordiseaduse redaktsioonist koos seletavate kommentaaridega.

Vastuse peatüki alul esitatud küsimusele saab kohe spordiseadust lugema asudes:

§ 1. Seaduse reguleerimisala ehk mida siis reguleeritakse, on sätestatud nii:

- spordi korraldamise üldised organisatsioonilised ja õiguslikud alused,
- sportlase ja treeneri õigused ja kohustused,
- olümpiavõitja riikliku toetuse taotlemise ja määramise alused,
- spordi finantseerimise alused ning
- spordiürituste korraldamise nõuded ja vastutuse nõuete rikkumise eest

§ 2. Spordi korraldamise ja edendamise ülesanne sätestab, et korraldajad ja edendajad on riik, kohalikud omavalitsused ning spordiorganisatsioonid. Siinkohal ei täpsusta nende rolle ega omavahelist koostööd, kuid jälgides edasiste paragrahvide mõtet, tuleb välja avaliku sektori institutioonide peamine roll – tingimuste ja eelduste loomine. Spordiorganisatsioonide ülesanded jäeti seadusest teadlikult välja, kuna need on kirja pandud ja kinnitatud iga organisatsiooni põhikirjas.

Maavalitsuste ülesanded (§ 2¹), seaduses maavanema ülesanded, mida täidab maavanemat teenindav valitsusasutus – maavalitsus, on:

- tingimuste loomine spordi üldiste arengusuundade elluviimiseks,

Riigi spordipoliitika on suunatud iseorganiseerumisele, soodsa keskkonna tingimuste ja eelduste loomisel

Reguleeritakse aspekte kui nende tähtsus ja mõju väljapoole oma valdkonda on oluline kui need puudutavad inimeste tervist ja ohutust

Mida seadus reguleerib?

Spordi korraldaja on riik, kohalikud omavalitsused ja spordiorganisatsioonid

Maavanemad ja maavalitsused

- koostöös kohaliku omavalitsuse organitega (riigi keskviimule) ettepanekute esitamine spordialaste riiklike finantseerimis- ja investeerimisprogrammide väljatöötamiseks,
- maavalitsuse haldamisel olevate spordiehitiste kasutamise korraldamine.

Kohalike omavalitsuste kohustused on sätestatud [§ 3. Spordi korraldamine vallas ja linnas](#).

Need kohustused on järgmised:

- määrata kindlaks oma haldusterritooriumil spordiks vajalik maa-ala;
- tagada munitsipaalkoolides tingimused kehalise kasvatusetundide läbiviimiseks ja soodustada spordiharrastust koolides, spordikoolides ning noortelaagrites; määrata oma haldusterritooriumil spordi korraldamisega tegelev teenistuja või määrata need ülesanded mõnele teisele valla või linna ametiasutuse teenistujale; informeerida spordiehitise otstarbe muutmise kavatsusest maavalitsust ja Kultuuriministeriumi.

Selge ja spordi arengule tingimusi loov: linnaplaneerimisel arvestada spordiga, koolides kehalise kasvatusetunde materiaalse baasi ja õpetajaskonna tagamine ning spordiharrastuseks tingimuste loomine oma asutustes, spordi eest vastutava isiku olemasolu ja järelevalve, eelkõige rajatiste otstarbe osas.

Viienda kohustusega on toimunud kahetsusväärne tagasimineku. Nimelt 2005. aastal vastuvõetud redaktsioonis oli see sätestatud nii:

- toetada oma haldusterritooriumil asuvate spordiorganisatsioonide tööd.

2009.a. alul muudeti see selge kohustus keerulisemaks ja tingimuslikuks:

- kinnitada spordiorganisatsioonide valla- või linnaeelarvest toetamise tingimused, kord ja taotluste vormid ning vajaduse korral näha ette omaosaluse tingimused toetuse saamiseks;
- toetada eelarveliste vahendite olemasolu korral oma haldusterritooriumil asuvate spordiorganisatsioonide tööd;

Toetuste eraldamiseks tingimuste ja korra kehtestamine pole paha, sest see võimaldab ka toetatavatel paremini taotleda ja kogu protsess on läbipaistvam, ka omaosalus on mõistetav – spordis on vabatahtlikku panust väga palju, nüüd tuleb seda ka materiaalse panusena serveerida.

Kohalikud omavalitsused

Küll aga halvendavad oluliselt tingimusi need lisatud 4 sõna: eelarveliste vahendite olemasolu korral. Negatiivse lisaeelarve käigus kohalike omavalitsuste toetuste vähendamisega sünkroonselt võttis riik ära ka kohustuse spordiorganisatsioone toetada. Eeldatavasti taastatakse see kohustus peatselt!

Eelmise spordiseadusega võrreldes on olulised muudatused **§ 4. Spordiorganisatsioonid** sätestatud spordiorganisatsioonide mõistetes ja sisus.

Nimelt oli varasemalt fikseeritud, et spordiorganisatsioon on ainult mittetulundusühing, siis liikmelisusel põhinev organisatsioon. Nüüd avardab spordiseadus **spordiklubi** mõistet. Meie spordisüsteemi „algosa“ võib olla eraõiguslik juriidiline isik, mille põhikirjaline tegevus on sport. Seega lisaks MTÜ-le ka sihtasutus või äriühing oma erinevates juriidilistes vormides. Mõistlik laiendus, kuna turul on päris palju äriühingutena teenuseid pakkuvaid spordiklubeid ja tõenäoliselt tekivad ka profiklubid ja liigad, mis tegutsevad äriühinguna. Suhteliselt vähe on spordiliikumises sihtasutusi, mis on kindlate tegevuste ja varade haldamise-arendamise otstarbel vägagi sobiv vorm. Järgmised spordiorganisatsioonide vormid, ühinemise vormid peavad aga olema MTÜ-d, kuna nad sätestatud klubide ja/või liitude ühendustena.

Olulise momendina on sisse toodud staatuse tekkimise alus ja sellest tingitud õigused, näiteks:

- **maakonna spordiliit** – maakonnas tegutsevate spordiklubide ühendus, kes rahvusliku olümpiakomitee liikmena esindab maakonna sporti ja kellel on **ainuõigus korraldada maakonna meistrivõistlusi ja anda vastavaid tiitleid**;
- **spordialaliit** – spordiala harrastavate spordiklubide üleriigiline ühendus, kes spordiala rahvusvahelise spordialaliidu ning rahvusliku olümpiakomitee liikmena spordiala esindab ja kellel on **ainuõigus korraldada üleriigilisi meistrivõistlusi ning anda vastavaid tiitleid**;

Vähem määratletum on **spordiühendus**. Tingimuseks, et on „spordi spetsiifilises valdkonnas (harrastussport, koolisport, üliõpilassport, puudega inimeste sport, töökohasport, veteranisport jm) või piirkondlikul põhimõttel tegutsevate spordiklubide või füüsiliste isikute ühendus“.

Ka **rahvusliku olümpiakomitee** määratlus on leebe, peab olema „maakonna spordiliite, spordialaliite, spordiühendusi ja olümpiahartas sätestatud tingimustel füüsilisi isikuid ühendav organisatsioon, kes korraldab ühistegevust ja arendab ning kaitseb spordi- ja olümpialiikumist Eestis“.

Spordiorganisatsioonid

Spordiklubi – eraõiguslik juriidiline isik, mille põhikirjaline tegevus on sport

Maakonna spordiliit

Spordialaliit

Spordiühendus

Rahvuslik olümpiakomitee

Samas just nimetus olümpiakomitee tuleneb tema tunnustamisest Rahvusvahelise Olümpiakomitee poolt selles riigis ühe ja ainsa olümpiaorganisatsioonina. Ka seadus võiks seda sätestada, kuigi see jääb rohkem spordiorganisatsioonide kokkulepete ja traditsioonide mängumaale.

Spordikooli mõiste on toodud § 5. **Spordikool**, kus sätestatakse spordikool huvikooli seaduse või erakooliseaduse alusel tegutseva **asutusena**. Asutus ei ole juriidiline isik, st. asutus ei saa astuda ühegi ühenduse ega liidu liikmeks (vt. mittetulundusühingute seadus). Küll saab liidu liikmeks olla aga spordikooli pidav spordiorganisatsioon (eraõiguslik juriidiline isik).

Spordiseadus sätestab nõuded treeneritele § 6. **Treenerile esitatavad nõuded**. Need nõuded on suunatud sportijate tervise ja ohutuse tagamisele. Kuigi nõuded: „tagama sportliku treeningu aluspõhimõtete järgimise ja ohutuse“ ning „jälgima treeningukoormuse vastavust juhendatavate tervislikule seisundile“ on üldsõnalised on selle paragrahvi teine punkt konkreetne ja selle mõte on, et treener peab omama kutsekvalifikatsiooni kutseeaduse tähenduses. Treenerikutse saamise eelduseks on aga teatud teadmiste ja oskuste ning töökogemuse olemasolu.

Võrreldes eelmise seadusega on uus ka järgmine paragrahv § 7. **Spordilähetus**. See kinnitab spordiorganisatsiooni õigust lähetada oma liikmeks olevaid või oma liikmeks oleva spordiorganisatsiooni liikmeks olevaid sportlasi (näiteks ujumisliidu õigus lähetada oma liikmesklubide liikmeks olevaid sportlasi jt.), samuti treenereid, kohtunikke, spordiarste ning teisi spordi korraldamisega seotud isikuid põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks väljapoole lähetatava alalise tegevuskoha asukohta, sealhulgas välisriiki, ning maksta nendele lähetusega seotud sõidu- ja majutuskulude hüvitisi.

Uus on õigus maksta lähetuse päevaraha samadel alustel kui ametilähetustes üldiselt, siis välislähetuste, välismaal toimuvate võistluste jt. põhikirjaliste tegevuste puhul 500.- kr. / päev.

Eesti esindamine rahvusvahelistel tiitlivõistlustel § 8. **Rahvusvahelistest tiitlivõistlustest osavõtt** on väga täpselt reglementeeritud: „rahvusvahelistel tiitlivõistlustel on Eesti rahvuskoondise koosseisus või individuaalselt õigus esineda Eesti kodanikel ja Eestis elavatel alla 18-aastastel alaealistel, kellel ei ole mõne muu riigi kodakondsust“. Iseenesest mõistetav nõue ja see nõue esindatava riigi kodakondsuse omamisest on enamusel rahvusvahelistest spordialaliitudest. Kuid on ka erandeid, kus rahvusvahelised liidud ei nõua riigi kodakondsust, vaid seotust vastava spordialaliiduga, st. kuulumist selle spordialaliidu liikmesklubisse. Eesti sportlased peavad kõrvalekaldumatult järgima spordiseadust, isegi siis, kui rahvusvahelised nõuded on leebemad.

Spordikool on asutus. Asutus ei ole juriidiline isik

Treener peab omama kutsekvalifikatsiooni kutseeaduse tähenduses

Spordilähetus.

Õigus maksta välislähetuse päevarahasid.

Eesti esindamine rahvusvahelistel tiitlivõistlustel

Spordiorganisatsioonide rahastamise aluste sätestamine on spordiseaduse üks ellukutsumise peamine põhjus. Üldraami annab § 9.

Riigieelarvest spordi finantseerimise alused, millega kehtestatakse kaks rahastamise eeldust:

- „toetust makstakse üksnes spordiorganisatsioonile, kellel on arengukava ja kes on esitanud riikliku statistilise vaatluse korraldajale tähtaegselt nõuetekohase riikliku statistika aruande“.

Riikliku statistika aruande esitamise kohustus asendub peatselt kohustusega esitada teavet Eesti Spordiregistri pidajale.

Samas luuakse kultuuriministeriumile norm toetuste korra kehtestamiseks:

- „riigieelarvest Kultuuriministeriumile spordi toetuseks eraldatud vahendite jaotamise korra kehtestab kultuuriminister määrusega“.

Riiklike spordistipendiumite ja riiklike spordipreemiade määramiseks luuakse seadusega norm, mis § 10. Riiklikud spordistipendiumid ja –preemiad annab Vabariigi Valitsusele ja Kultuuriministeriumile võimaluse reguleerida ja maksta spordipreemiaid ning –stipendiume:

- „Vabariigi Valitsus määrab väljapaistvate sportlike saavutuste eest riiklikke spordipreemiaid ja kultuuriminister määrab sportlike tipptulemuste stimuleerimiseks riiklikke spordistipendiume“.
- „Riiklike spordistipendiumide ja -preemiade määramise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi valitsus määrusega“ (Vt. Riiklike spordistipendiumide ja -preemiade määramise tingimused ja kord, Vabariigi Valitsuse 15. detsembri 2005. a määrus nr 305, RTI, 22.12.2005, 68, 533)

§ 11. Dopinguvastaste reeglite järgimine võtab väga lühidalt kokku maailma dopinguvastase koodeksi täitmise ja sanktsioonidele allumise kohustuse:

„Sportlane ja treener on kohustatud tundma ja järgima dopinguvastaseid reegleid, mis on sätestatud maailma dopinguvastases koodeksis ja mis on vastu võetud vastavalt koodeksile“.

„Sportlane, kellel on tuvastatud dopingu kasutamine või kes on dopingutestist keeldunud, kaotab talle selle eest spordialaliidu või rahvusvahelise spordialaliidu poolt määratud võistluskeelu perioodiks õiguse riiklikele spordistipendiumidele ja –toetustele“.

Täpsemad nõuded ja sanktsioonid on sätestatud maailma dopinguvastases koodeksis. Rahvusvahelise konventsioonina kehtib „Spordis

Rahastamine riigieelarvest.

Kohustuslikud eeldused.

Riigi spordistipendiumid.

Riigi spordipreemiad

Dopinguvastased reeglid

dopingu kasutamise vastane rahvusvaheline konventsioon”, nn. UNESCO konventsioon, mis võeti vastu Pariisis, UNESCO Peakonverentsil 19. oktoobril 2005.a. ja mille Vabariigi Valitsus kiitis heaks oma [05. juuli 2007.a. korraldusega nr. 335. \(vt. Ka korralduse seletuskiri\)](#)

Spordiseaduse § 12.-19. ja § 27. loovad aluse **olümpiavõitjatele riikliku toetuse** määramiseks ja maksmiseks ning § 20.-26. sätestavad nõuded ja korra (siin konkreetselt: jalgpalli, jäähoki ja korvpalli A-koondise mäng või turniir; jalgpalliklubi UEFA karikasarja mäng või turniir; meistriliiga jalgpalli-, jäähoki- või korvpalliklubi sõpruskohtumine välismaa klubi või koondisega) **spordiürituste korraldamiseks** loa taotlemisel ning spordiürituste korraldamiseks, et välistada pealtvaatajate vägivalda.

Olümpiavõitjate riiklik toetamine

+

+